

སློབ་པ་ཆགས་ཀྱི་རིགས་དབྱེ་རིག་པ།

ཚུལ་བྲིམས་རྒྱ་མཐོ།

སློབ་མཁན་གྱི་རིག་པ་དབྱེ་རིག་པ།

ཚུལ་ཁྲིམས།

ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་པ་ཞིག་ཡིན་ན་སློབ་མཁན་རིག་པ་དང་སླེ་དངོས་རིག་པའི་སྤྱི་འགྲོ་སྤངས་ཤེས་དགོས་པ་མ་ཟད་སློབ་མཁན་གྱི་རིག་པ་དབྱེ་རིག་པའི་འགྲོ་སྤངས་ཤེས་རྒྱ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ལ་དེ་ནི་མང་གཞིའི་ཤེས་བྱ་ཡིན།

བོད་ཀྱི་སློབ་མཁན་གྱི་རིག་པ་དབྱེ་སྤངས་དང་། དེང་དུས་ཀྱི་སླེ་དངོས་རིག་པ་དང་སློབ་མཁན་རིག་པ་(zoology) སློབ་མཁན་གྱི་རིག་པ་དང་ཕྱི་ཚོན་དགར་ཚུལ་མི་མཐུན། བོད་རང་གི་དམངས་ཁྲིད་དུ་ “གནམ་ལ་འཕུར་དགུ་ས་ལ་འཇུག་དགུ། བར་ལ་འགྲིམ་དགུ།” ཟེར་བ་སོགས་བཤད་སློབ་མང་ལ། ས་བབས་ཀྱི་དབང་གིས་སློབ་མཁན་གྱི་ཕྱི་དགར་ཚུལ་མི་མཐུན་ལ། དཔེར་ན། འགྲོག་ལྷུ་ནས་རྒྱུ་ལ་རྒྱུ་ཟེར་བ་མ་གཏོགས་མེད་ཀྱང་། ཡང་རོང་སློབ་མཁན་ལ་ལས་རྒྱ་རྒྱུ་དང་། བོང་རྒྱུ་ཞེས་རིག་པ་གཉིས་དུ་བྱེད་བར་མ་ཟད། ཡང་ལ་ལས་དེལ་རྒྱུ་ཞེས་པའི་རིག་པ་ཤིག་ཀྱང་ལོགས་སུ་བཀར་འདུག།

སློབ་རྒྱུ་གྱི་བཤད་ཚུལ་དང་། དེང་དུས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ། བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་བཤད་ཚུལ་དེ་གསུམ་མི་མཐུན་པ་དེ་ལ་ཁག་མེད་ཏེ། བོད་ལ་དེང་སང་གི་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་དང་། སློབ་མཁན་རིག་པ། སླེ་དངོས་རིག་པ་ཟེར་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཚོན་རིག་གི་ཤེས་བྱ་དར་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་མེད་པའི་ཁར། ད་ལྟོ་བར་དུ་བོད་ཀྱི་ཞིང་འགྲོག་མི་མང་པལ་ཆེ་བ་ཡིག་རྣམས་བ་ཡིན་པ་དང་། སློབ་གྲིས་ཤེས་ཡོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤོང་གཞུང་ཅོམ་མ་གཏོགས། སླེ་དངོས་དང་སློབ་མཁན་རིག་པའི་གཞུང་རྒྱ་ཆེར་དར་རྒྱས་མ་བཟང་བ་སོགས་སྤྱོད་སྤོང་གིས་ཐ་སྲིད་གཅིག་གྱུར་བྱུང་མེད། ཡིན་ན་ཡང་། ད་ལྟོ་ཡི་གེ་ཤེས་མཁན་རྗེ་མང་དང་། ཁོར་ཕུག་སོགས་ལ་དོ་སྤང་གི་བ་རྒྱབས་ཤིག་འཕུར་བཞིན་པའི་སྐབས་འདྲིའི་ཐ་སྲིད་གཅིག་གྱུར་ཡོང་རྒྱུ་སྤོང་བའི་ཞིང་ལས་སྤྱ།

རུབ་སློབ་པའི་སླེ་དངོས་རིག་པའི་ཁོངས་གི་(taxonomy) སླེ་ལྡན་རྣམ་དབྱེ་རིག་པ་འདི་ནི་སློབ་མཁན་རྣམས་རིག་པ་དབྱེ་སྐབས་སྤྱོད་བཞིན་ཡོད་ཅིང་། ཚོན་རིག་པས་བཤད་པའི་(species) རིག་པ་ཟེར་བ་འདི་ལ་སླེ་ཁམས་རིག་པའི་སྐབས་སུ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཚུལ་དེ་ཚོར་གཞི་ཅན་ཡིན་ལ་ཚད་ཉིད་གསལ་བོར་འཛོག་སྟེན་གྱིན་མེད། གང་ལྟར་ཡང་། རིག་པ་གཉིས་སྤོང་ནས་སྤྱུ་གྱི་སླེ་ལ་དང་སྤྱུ་གྱི་དེས་རྒྱུད་སྤོང་མ་སྤོང་བ་ཡིན་ན། དེ་དུས་རིག་པ་རྒྱུད་ཀྱི་རབས་ཆད་པ་ཡིན། རབས་མ་ཆད་གོང་དུ་བསྐྱེད་པའི་སློབ་ལྡན་དེ་གཉིས་རིག་པ་ཁ་ཁ་ཡིན་པས་རབས་ཆད་ཀྱིན་ཡོད་པར་དོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། གལ་ཏེ་རྒྱུད་སྤོང་སྤོང་བ་ཡིན་ན་རབས་ཆད་མེད་པར་རྒྱུད་ཀྱི་དོ་བོ་མ་འཕྲུར་བར་རིག་པ་རྒྱུད་གཅིག་སྤོང་གིན་ཡོད་པས་རིག་པ་གཅིག་ལ་དོས་འཛིན་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། རབས་ཆད་ཚུལ་འདི་ལ་སླེ་དངོས་རིག་པ་དང་སློབ་མཁན་རིག་པ་གཉིས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་མཐུན་པ་ཡིན།

རིག་པ་རྒྱུད་ཀྱི་རབས་ཆད་པའི་དཔེར་བཞིན་ཞིག་བཞག་ན། ཏྲ་དང་བོང་སུ་གཉིས་རིག་པ་བསྐྱེད་པས་དེལ་སླེས་ཀྱང་། དེལ་གྱིས་རྒྱུད་སྤོང་མི་སྤོང་བས་རབས་ཆད་འགོ་བ་ཡིན། གལ་ཏེ་དེལ་གྱིས་རྒྱུད་སྤོང་སྤོང་བ་ཡིན་ན་དེ་ནི་ཏྲ་བོང་གཉིས་རིག་པ་གཅིག་པ་ཡིན་པར་དོས་འཛིན་པ་ཡིན།

མི་ལ་དཔེར་བཞག་ན། མི་དཀར་པོ་དང་མི་ནག་པོ་གཉིས་ལྷན་འབྲེལ་བྱུང་ན་རྒྱུད་སྤོང་སྤོང་བ་མ་ཟད་སྤྱུ་དང་ཚོ་བོ་ཡང་ཚོ་སོགས་རབས་མ་ཆད་པར་རྒྱུད་སྤོང་སྤོང་བ་ཡིན། དེ་ནི་མི་དཀར་པོ་དང་ནག་པོ་གཉིས་ཆ་འགོ་བ་མའི་

¹ གཉན་པོ་གཡུ་ཆེ་སླེ་ཁམས་ཁོར་ཕུག་སྤྱང་སྐྱོབ་ཚོགས་པའི་ལྷན་ཤོག།

(species) རིགས་གཅིག་པ་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་ཡིན། གཤམ་ཏེ། ལུ་དང་ཚ་བོའི་རྒྱུད་སྡེལ་མི་སྐབ་པ་ན་མི་
དཀར་པོ་དང་མི་ནག་པོ་གཉིས་རིགས་ཁ་ཁར་འཛོག་དགོས།

བོད་ཀྱི་སྐོལ་རྒྱན་དུ་རུབ་སྟོགས་ཀྱི་སྟོག་ཆགས་རིགས་དབྱེ་རིག་པ་མ་དར་ན་ཡང་བོད་རང་ལ་རིགས་དབྱེ་རིག་
པ་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ལྷན་གཞུང་དུ་ “ཁུང་ན་གནས་པའི་སྡེ།” “ལྷན་ལ་གནས་པའི་སྡེ།” “གཅན་གཟན་སྡེ།”² རི་དུགས་
ཀྱི་སྡེ་སོགས་སྡེ་ཚན་མང་པོ་དགར་སྟོལ་ཡོད། ཡང་བོད་ཀྱི་བཤད་སྟོལ་དུ་སྡེར་མོ་ཅན་གྱི་རིགས། འདབ་ཆགས་ཀྱི་རིགས་
སོགས་ཡོད་ལ། རྒྱུས་སྟོལ་ཡང་རྣམས་བཞི་ཡོད་དེ། མངལ་རྒྱུས། རྟོང་རྒྱུས། རྩུས་རྒྱུས། གྲོད་གཤེར་ལས་རྒྱུས་བ་སོགས་དབྱེ་བ་
དགར་སྟངས་ཡོད། འདི་དག་ནི་བོད་ཀྱི་སྟོགས་ཆགས་རིགས་དབྱེ་རིག་པ་ཡིན་ཞེས་བཤད་ཆོག།

དེར་རབས་ཀྱི་རུབ་སྟོགས་ཚན་རིག་པས་སྐྱེ་དངོས་རྣམས་དབྱེ་དེ་ལ་(life)སྟོག་ལྡན་ནས་བརྒྱུང་(species)
རིགས་བར་དུ་དབྱེ་བའམ་ཁུང་པར་ཆེན་པོ་དགུ་ཅུ་བྱེ་ཡོད།

༡། Life སྟོག་ལྡན།

སྟོག་ལྡན་ཡིན་ན་སྐྱེ་ལྡན་སྲ་སྲུང་། འབྲུ་སྲ། འཕོ་འགྲུར་ལྡན་པ། ཡ་ལན་སྟོང་ཤེས་པ། རྐྱེ་འཕེལ་ཅན་ཡིན། འདི་
དག་གི་ནང་དུ་ཚི་ཤིང་དང་། རི་དུགས། གཅན་གཟན་དང་མི་སོགས་སྟོག་ཆགས་སྐྱེ་འཆི་ལྡན་པ་ཐམས་ཅད་འདུས་ཡོད།
༢། Domain ཁུབ་ཁོངས།

ཁུབ་ཁོངས་བཤད་སྐབས། རུལ་སྲ་རབ་གཅིག་ལས་གྲུབ་པའི་སྟོག་ལྡན་སྲུང་བོ་དང་། རྐྱེ་ཉིང་མེད་པའི་སྲ་སྲུང་།
རྐྱེ་ཉིང་ལྡན་པའི་སྲུང་ཆོགས་སོགས་ཁུབ་ཁོངས་རྣམས་གསུམ་ཡོད། འདིའི་ཁོངས་སྲུ་འབྲུ་སྟོན། ཉ་རིགས། དུད་འགྲོ།
འདབ་ཆགས། མི། ཚི་ཤིང་སོགས་ཚུད་པ་ཡིན།

༣། Kingdom འགྲོ་བ།

ཨ་རིའི་སྟོབ་དེབ་ཁག་གི་ནང་དུ་འགྲོ་བ་རིགས་དུག་ལ་བཙེ་བ་དང་། དེ་དག་ནི་ནང་བསྟན་ལས་བཤད་པའི་
འགྲོ་བ་རིགས་དུག་དང་མི་འདྲ། དུད་འགྲོ། ཚི་ཤིང་། ཉམ་སྲུ། འབྲུ་སྲ། ཨར་གི་སྲ་སྟོན་བཅས་དུག་ཡོད། (Archaea)
ཨར་གི་སྲ་སྟོན་ནི་རྐྱེ་ཉིང་མེད་པའི་རིགས་ཡིན། རུལ་སྲ་རབ་གཅིག་ལས་གྲུབ་པའི་སྟོག་ལྡན་སྲུང་བོ་ཡང་འགྲོ་བའི་ནང་
དུ་ཚུད་ཡོད། རྒྱ་གར་དང་དབྱེན་ཡུལ་ཚུད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོ་ན་སྐྱེ་དངོས་རྣམས་དབྱེ་བཤད་སྐབས་ (Kingdom)
འགྲོ་བ་རིགས་སྡེ་ལས་མེད།

༤། Phylum རྩེ་བ།

རྩེ་བ་ཞེས་པ་འདི་ཚི་ཤིང་དང་སེམས་ཅན་གང་ཡིན་གྱི་དབྱེ་བ་འབྱེད་སྐབས་རྩེ་བར་བལོ་བ་ཡིན། རྩེ་བ་བལོ་
ཚུལ་ལ་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་ཡོད། འདིར་གཙོ་བོ་སྐལ་ཆོགས་ཅན་གྱི་སྟོག་ཆགས་རྣམས་རྩེ་བར་བལོ་བ་ཡིན། འོན་ཀྱང་།
སྤྱིའི་ཆ་ནས་བཤད་ན་ཚི་ཤིང་ལ་རྩེ་བ་༡༤ ། དུད་འགྲོ་ལ་རྩེ་བ་༣༣། ཉམ་སྲུ་ལ་རྩེ་བ་༥ བཤད་ཅིང་། དེ་མིན་གྱི་རྩེ་ཆེན་
རྩེ་ཚུང་མང་པོ་ཚན་རིག་པས་ཐག་མ་ཚོད་པ་ཤིན་ཏུ་མང་།

༥། Class ཚན་པ།

རྩེ་ཚན་དབྱེ་བ་འབྱེད་པའི་སྐབས་ཁུབ་ཁོངས་དང་། འགྲོ་བ། རྩེ་བ། རིགས། རྒྱུད་སོགས་གཅིག་པ་ཡིན་མིན་ཚན་
པ་དབྱེ་བ་ཡིན་ལ། དཔེར་ན། འོ་འབྲུང་སྟོག་ཆགས་རྣམས་ཚན་པ་འདིར་འདུས་ཤིང་། དུད་འགྲོའི་རྩེ་བ་༣༣ ལ་ཚན་ལ་
༡༠༧ ཡོད།

༦། Order ལོ་རིམ་མམ་གལ་རིམ།

སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་གོ་རིམ་ལ་གཙོ་བོ་སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་དབང་སྐྱུར་
བྱེད་པའི་རུས་པ་དང་ཁྱད་ཚོས་གཞི་ལ་བཞག་ནས་གྲུ་ལ་རིམ་སྐྱིག་པ་ཡིན།

༧ Family བྱིས་རྒྱུད།

སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོག་ཆགས་གང་ཞིག་སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོག་ཆགས་གཞན་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་བསྐྱེད་སྐྱུར་བྱེད་
རྒྱུ་འཕར་མ་འམ་རྒྱུད་འོག་མ་བྱུང་བ་ཡིན་ན་དེ་ནི་བྱིས་རྒྱུད་གཅིག་ཏུ་བརྩི་བ་ཡིན།

༨ Genus རྒྱུད།

སྐྱེ་དངོས་རིག་པ་ལས་སྔོན་ཆད་སྲོག་ལྡན་ཡིན་པའི་འགྲུར་དོའི་རིགས་དང་། འཕེལ་འགྲུར་ཁྱོད་དུ་རྒྱུད་སྐྱེལ་
བཞིན་པའི་རྒྱུད་དང་། རན་དུག་གི་རྒྱུད་བཅས་རྒྱུད་གསུམ་ཡོད།

༩ Species རིགས།

སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོགས་ཆགས་ཤིག་གྲུ་བ་ཆ་དུ་མ་ལས་འདུས་པའི་ཚོགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཚོགས་པ་དེ་ཚོགས་པ་
གཞན་ཞིག་དང་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་ཡིན་ན་རིགས་ཞིག་ལ་དོས་འཛིན་བྱེད་པ་ཡིན།

སྐྱེ་དངོས་རིག་པའི་རྣམ་དབྱེད་གོ་རིམ་འདི་ལ་སྤྱི་ལོ་ ༡༧༣༥ ལོའི་བར་དུ་ཞིབ་ཆ་མེད་ཀྱང་ (Swedish) སི་
ལེ་དིན་གི་སྲོག་ཆགས་རིག་པ་བ་ (Car Linnaeus) ལྷ་ལེན་རྒྱ་སི་ཟེར་བ་ཁོང་གི་ Systema Naturae ཟེར་བའི་
དེབ་དེ་བྱུང་བ་ནས་རུབ་ཕྱོགས་སུ་སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོག་ཆགས་ལ་དབྱེ་བ་འབྱེད་པའི་ལྷ་གྲུབ་ལ་འགྲུར་བ་ཐེབས་མགོ་
བརྩམས་ཡོད་ལ།

དེ་ནས་བརྒྱུད་སྤྱི་ལོ་ ༡༨༧༥ ལོའི་བར་དུ་འགྲོ་བའི་ཁོངས་སུ་སྲོག་ཆགས་གང་དང་གང་གཏོགས་མིན་བཞེད་ཚུལ་མི་
འདྲ་བ་འགྲུར་བ་ཐེབས་བདུན་ཐེབས་ཡོད། ང་ཚོའི་བོད་ལ་གཡུ་ཐོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་བྱུང་ནས་ལོ་ ༡༨༠༠ ཅས་གི་
གོང་ནས་བརྒྱུད་གསོ་རིག་དར་རྒྱས་བྱུང་ནས་སྲོག་ཆགས་དང་སྐྱེ་དངོས་རྣམས་རིགས་དང་སྡེ་ཚོན་དུ་དགར་བའི་རྣམ་
དབྱེད་དར་ཡོད། ད་ལྟོ་ལོ་ཚིག་སྤོང་ལྷག་ཕྱིན་ཅིང་འགྲུར་བ་ཐེབས་མེད།

དུས་ཀྱི་འཕེལ་རིམ་དང་ཁོར་ཡུག་གི་འགྲུར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་བྱིས་རྒྱུད་སོགས་ལ་
ཡང་འགྲུར་བ་ཐེབས་ཀྱིན་ཡོད། དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་སྐྱེ་དངོས་དང་སྲོགས་ཆགས་ཀྱི་རྣམ་དབྱེད་འདི་ཡང་སྤེལ་གཞུང་
གཅིག་པོ་མ་ཡིན་པར། ཡུལ་དང་དུས་ལ་བསྟུན་ནས་ཚོན་རིག་གི་ཤེས་བྱ་དང་སྤེལ་གཞུང་གཉིས་རིག་པ་དང་མ་འགལ་
བར་བྱུང་འབྱེལ་བྱས་ན་མ་གཏོགས། རྗེས་ཕྱོགས་སྐྱེ་དངོས་དེ་དག་དང་སྲོག་ཆགས་དེ་དག་སུ་ཞིག་གིས་ཀྱང་དོས་འཛིན་
དཀའ་བར་འགྲུར་བ་ཡིན། དཔེར་ན། མདོ་དྲི་མེད་གཟེ་བརྗེད་དུ་འདབ་ཆགས་དང་རི་དྲགས་མང་པོ་ཞིག་གི་མིང་ཡོད་
ཀྱང་། མང་པོ་ཞིག་དོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱ་ཏུ་ཅང་ཁག་པོ་ཡིན། དེ་ནི་མདོ་དྲི་མེད་གཟེ་བརྗེད་ལན་པ་མ་རེད། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་
ཤེས་ཡོན་ཅན་རྣམས་ཀྱིས་དེ་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་སློབ་སྦྱོང་མ་བྱས་བར་མ་ཟད་དམངས་ཁྱོད་དུ་དར་སྐྱེལ་མ་བྱས་པས་
ལན་པ་རེད།

ཚོན་རིག་པས་སྲོག་ཆགས་རེ་རེ་བྱིས་རྒྱུད་དང་སྡེ་ཚོན། རིགས་དང་རིགས་འཕར་མ་སོགས་དབྱེ་བ་འབྱེད་དུས།
སྲོག་ཆགས་གང་ཞིག་རིགས་གང་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་དགོས་ན། ཆ་རྒྱུན་ཅི་ཞིག་ཚང་དགོས་མིན་སོགས་གསལ་བོར་
བཤོད་ཡོད་པས་དོས་འཛིན་བྱེད་རྒྱུར་ལས་སྤོང་བོར་བཟོས་ཡོད།

དཔེར་ན། འོ་འཕུང་སྲོག་ཆགས་བཤད་པའི་སྐབས་སུ་འོ་མ་འཕུང་བའི་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་སྡེ་ལ་དོས་འཛིན་བྱེད་
དགོས་པ་ཡིན་ཀྱང་། ཚ་བའི་ཆ་ནས་དེ་ལ་ཚང་དགོས་པའི་ཁྱད་ཚོས་གསུམ་ཡོད། འོ་འཕུང་སྲོག་ཆགས་ཤིག་ཡིན་ན།
དང་པོ། འཚར་ལོངས་བྱུང་བཞིན་པའི་སྐབས་སུ་འོ་མ་བུང་མཐན་ཞིག་ཡིན་པ། གཉིས་ནས་པགས་པའི་སྡེ་དུ་སྤྱི་སྤྱིས་
བ། གསུམ་ནས་བར་རྒྱ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན་འོ་འཕུང་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་བརྩི།

བར་ན་³ཞེས་བའི་ཐ་སྟོན་འདི་རྒྱབ་སྟོན་པའི་ middle ear ཞེས་བ་དེ་བོད་སྐད་དུ་ཐད་སྐྱུར་བྱས་པ་ཨེ་ཡིན་
སྟེ་ཞིང་། གང་ལྟར་ཡང་ནའི་ཆ་ཤས་ལས་ན་པགས། ན་ར། ན་བྱག་ནམས་ལ་བར་ན་ཞེས་འབོད་པར་འདོད། སྐྱུར་ན་འོ་
འཕྲང་སློག་ཆགས་པལ་ཆེ་བའི་ཁྲག་དྲོན་མོ་ཡིན་ཞིང་། ལུས་དྲོད་ཀྱི་འབྲུང་ཁུངས་ཁོག་དྲོད་ཡིན། ཉེ་མ་དང་མེ་དྲོད་
སོགས་དྲོད་ཁུངས་གཞན་ལ་ཡང་བརྟེན་གྱིན་ཡོད།

རྒྱབ་སྟོན་པས་སྐྱེ་དངོས་དང་སློག་ཆགས་ཀྱི་རིགས་སོགས་གངས་ཀ་བརྩིས་ཡོད་ལ། དེང་སང་འཛམ་གླིང་
འདིར་འོ་འཕྲང་སློག་ཆགས་རིགས་ཅི་ཅུ་ཡོད་མེད་ལ་མཁས་པ་ཁག་གི་བཞེད་ཚུལ་མི་འདྲ་དེ། ལ་ལས་བཞི་སྟོང་
༤༠༠༠ལྟ་དང་⁴ ཡང་ལ་ལས་ལྔ་སྟོང་ ༥༠༠༠ཅུ་ཡོད་ཟེར།⁵ ཡིན་ན་ཡང་། ང་ཚོའི་བོད་མི་ནམས་ལ་རི་དྲགས་
བརྩིས་ནས་ཐོ་འགོད་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་གོམས་གཤིས་མི་འདུག་ཁོར་ཕུག་སྐྱེ་བ་ཞིག་ཡིན་དེ་ནི་མེད་དུ་མི་རུང་བ་
ཞིག་ཡིན།

བོད་སྐྱེ་བཤད་ཞེས་བར་ “བོད་སྐྱེངས་སུ་མངལ་སྐྱེས་སློག་ཆགས་ལ་རིགས་ ༡༤༢”⁶ ཡོད་པར་བཤད་ཅིང་།
མངལ་སྐྱེས་སློག་ཆགས་པལ་ཆེ་བ་འོ་འཕྲང་སློག་ཆགས་ཡིན་ལ། རིགས་ ༡༤༢ དེ་ཚང་མ་འོ་འཕྲང་སློག་ཆགས་ཡིན་
པའི་དབང་དུ་བྱས་ན་བོད་སྐྱེངས་གཅིག་པོ་ན་འོ་འཕྲང་སློག་ཆགས་རིགས་ ༡༤༢ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་སྐྱེངས་ན་མེད་པ་
ཞིང་ཆེན་གཞན་གྱི་བོད་ལུས་ན་ཡོད་པ་ནམས་གཅིག་དུ་བསྐྱས་ན་དེ་ལས་མང་པོ་ཡོད་པ་ཤུགས་ཀྱིས་ཤེས་ཐུབ།

འདི་ལྟར་ང་ཚོས་རི་དྲགས་དང་རང་བྱུང་གི་གནས་ཚུལ་ནམས་གངས་ཀ་བརྩིས་ནས་ཟེན་ཐོ་འགོད་པ་དང་།
ལུས་འཇལ་བ། སོ་བརྩེ་བ། རྒྱ་མར་ཚད་པ་སོགས་གོམས་ནས་སྤང་གཞིའི་གནས་ཚུལ་བསྐྱེད་བྱེད་ཐུབ་ན། རི་དྲགས་
དང་སྐྱེ་དངོས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྗེ་མང་དང་འབྲས་སྒོ་རྗེ་ཚང་དུ་འགྲོ་བ་ཡིན་ལ། རང་བྱུང་ཁམས་དང་རི་དྲགས་སོགས་
སྐྱེ་བྱེད་བྱེད་པར་སྤང་གཞིའི་ཤེས་བྱ་དེ་དག་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཡིན་ནོ།།

³ གསོ་རིག་སློང་བསྟུན་སྐྱེ་དངོས་གསར་བ།
⁴ <http://sciencewithkids.com/science-facts/facts-about-mammals.html>
⁵ <http://col.org/pages/1642/overview>
⁶ བོད་སྐྱེ་བཤད།